

Layihənin istiqaməti: Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

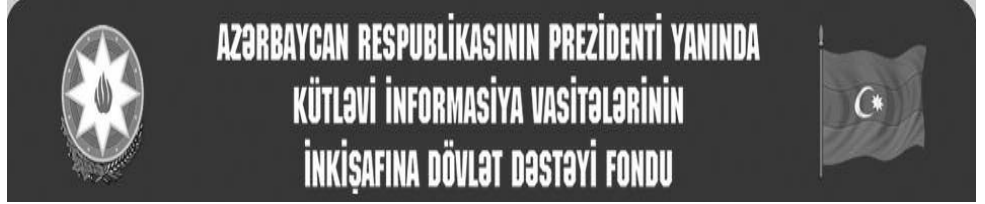
№ 121 (1489) 01 iyul - 04 iyul 2017-ci il

Azərbaycan folklorunun ən qədim nümunələri xalqın çoxəsrlik həyat təcrübəsi əsasında formalaşmışdır. Folklor daxildir olan əsərlər xalqın həyat və məişətini, əsrlər boyu apardığı qəhrəmanlıq mübarizəsini, arzu və istəklərini özündə əks etdirən misilsiz söz-sənət nümunələridir. Dahi söz ustası Məhəmməd Füzuli də öz ölməz misraları ilə bu sənəti yaradıb yaşadanlara yüksək dəyər verib:

Artıran söz qədrini sidq ilə qədrin artırar,

la oxumasını da bu günə qədər unutmamışam. Bu nisgilli səsi eşidən evdəkilərin hamısı o an çox kədərləndi. Anam sanki bu layla ilə həyata vida edirdi. Həqiqətən də anam 3 ay sonra dünyasını dəyişdi.

Bi kitab qəlbimdə xoş ovqat yadradaraq yaddaşımdakı duyğulu xatirələri oyadı. Elə atalar söz və məsəllərinə nəzər salanda onların nə qədər müdrik bir mənbədən qaynaqlandığını aydın görmək olar. Atalar sözləri, məsəllərlə danışmaq, xalqın min illərə söykənən

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA KÜTLƏVİ İNFORMASIYA VASİTƏLƏRİNİN İNKİŞAFINA DÖVLƏT DƏSTƏYİ FONDUNUN MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

ibarətdir. Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Mətanət xanım Abbasovanın kitabın ərsəyə gəlməsi ilə bağlı yazdığı ön söz olduqca maraqlı məqamlara işıq salır: "Cənublu həmkarlarımızın alimlərimizlə könnüllü əməkdaşlığı, Güneydə "Xudafərin", "El bilimi" dərgilərinin ziyalı qrupunun bilavasitə fəaliyyəti nəticəsində folklor nümunələrinin qaynaqları və toplayıcıları qeydə alınmaqla, sistemli şəkildə jurnal səhifələrinə çıxarıldı. Bu isə Güney folklorunun öyrənilməsi işində bizim üçün əsaslı şərait yaratdı."

tə aş", "Umac", halva, küftə və s. xörəklər Güneydə olduğu kimi, bizdə də süfrələrimizin bəzəyidir.

Ölkələrimiz arasında dostluq və mehribanlıq şəraitinin inkişafında folklor institutunun gördüyü işlər təqdirləyiqdir. Tehrandə, Urmiyada, Ərdəbildə, Təbrizdə, AMEA-nın Folklor institutu haqqında soydaşlarımızdan yalnız xoş sözlər eşitmək olar. İranın Ali Təhlükəsizlik Şurasının katibi vəzifəsində işləmiş, ölkənin indiki prezidenti Həsən Ruhani 2001-ci il iyulun 20-də Bakıda rəsmi səfərdə olar-

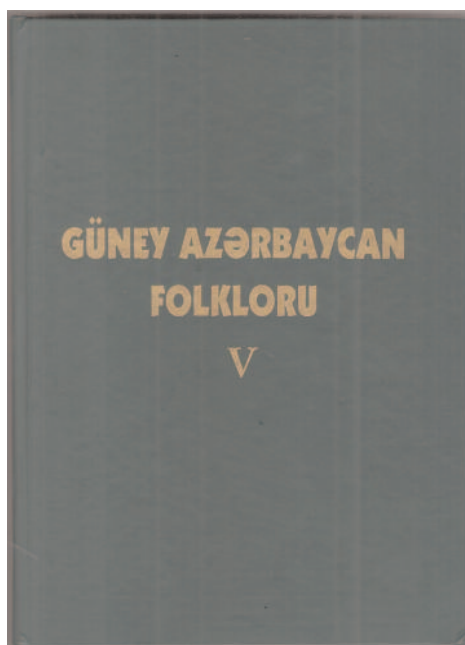
Güney Azərbaycan folkloru

Kim nə miqdar olsa, əhlin eylər ol miqdar söz.

Azərbaycan Folklor institutu içərişəhərin qədim məhəllələrinin birində yerləşir. Evin mədəniyyəti onun girişindən bilinər, deyiblər. İnstitutun giriş qapısından içeri daxil olarkən ilk rastlaşdığın da məhz ən qədim tariximizin möhtəşəm xəzinəsinin adını daşıyan "Dədə Qorqud" şöbəsidir. Bu binaya ilk dəfə ayaq basan, institutun əməkdaşları ilə ünsiyyətdə olan insanın düşüncəsində ilk öncə bu fikir canlanır: ---Söz sənəti ocağında zəhmətə və bəşəri dəyərlərə böyük hörmət var. Bu mənada, dəyərli ziyalı, filologiya elmləri doktoru, folklorşünaslıq sahəsində tanınmış alim, AMEA-nın Folklor İnstitutunun direktoru Muxtar İmanovun gərgin əməyi, gözəl təşkilatçılıq bacarığı təqdirləyiqdir. Hörmətli professorun rəhbərliyi əsasında nəşr olunan və xalqımızın söz xəzinəsinə çevrilmiş "Güney Azərbaycan folkloru" kitabını və-rəqləyib oxuduqca xəyal məni keçmişə, əlçatmaz uşaqlıq dövrümə, 1964-65-ci illərə apardı. İkinci Dünya Müharibəsində həlak olan yeganə oğlu Məhrəmalının nə vaxtsa qayıdacağına ümidini itirməyən anamın qoca nənəsi bəzən gecələr həzin səslə bu bayatını oxuyurdu:

*Əzizim balabanı,
Asta çal balabanı.
Hamının balası gəldi
Bəs mənim balam hanı?*

1993-cü ilin yayında 70 yaşlı anamın nəvəsinə həzin səslə lay-

təcrübəsindən çıxış edib konkret mövzulara münasibət bildirmək deməkdir. Bu bir daha sübut edir ki, xalqın təcrübəsi fəlsəfi biliklərdən xeyli üstündür. Başqa sözlə, xalq hec vaxt səhv etmir. Çünki bu təcrübə illərin süzgecindən keçərək öz təsdiqini tapıb. "Adam gərək öz-özünün həkimi ola", "Adam pulu qazanar, pul adamı qazanzmaz" və s.

Azərbaycan folklorunun ən zəngin janrlarından birini də bayatılar təşkil edir. "Günüy Azərbaycan folkloru" kitabında ayrılıq, həsrətlə bitən bayatılar daha geniş yer tutur.

*Dərdimə çara Təbriz,
Düşməyəsen dara Təbriz.
Sənsiz qala bilmərəm,
Mən gedim hara Təbriz?*

Maraqlı folklor nümunələri ilə zəngin olan kitab 404 səhifədən

Layihə rəhbəri Muxtar İmanov və institut əməkdaşları İrandakı soydaşlarımızla folklor nümunələri axtarıb tapılması sahəsində yüksək səviyyədə əlaqələr quraraq bu gün də bu xeyirxah və vacib işi davam etdirirlər.

Yadımdadır, 4 il bundan əvvəl İran tele-radiosunun müxbiri vəzifəsində çalışarkən Folklor institutunda Muxtar müəllimin dəstəyi ilə Novruz mərasimləri ilə bağlı yarım saatlıq veriliş hazırlamışdım. Olduqca maraqlı və baxımlı alındığı üçün hər il Novruz bayramı ərəfəsi soydaşlarımız həmin verilişi təkrar-təkrar seyr edirlər. Mən İranda qərbi-şərqi Azərbaycanı qarış-qarış gəzmişəm. İstirahət bağlarında, parklarda dəfələrlə ixtiyar qocaların söhbətlərinə qulaq asarkən bu qənaətə gəldim ki, güney Azərbaycanda zəngin söz xəzinəsi, folklor irsi var.

Kitabın öz sözünün müəllifi Mətanət xanımın mətbuatla bağlı fikri çox önəmlidir: "Xalq illərlə öz mənavi ünsiyyətini daha çox mətbuat vasitəsilə həyata keçirmiş və mətbuat bunun üçün əsas vasitə olmuşdur."

İranda Miyane bölgəsinin toy adətləri, doğum, yağış yağma mərasimləri, Miyanədəki qədim hamamlar haqqında folklor nümunələrini toplayıb göndərənlərin ad-soyadı, istifadə olunan ədəbiyyat kitabında xüsusi yer tutur.

Sözü gedən nəşrdə Güney Azərbaycanın mətbəxi haqqında ətraflı məlumatlar verilib. Maraqlıdır ki, yemək adları bizim evimizdə bişirilən yeməklərlə demək olar ki, eynidir. Məsələn, "Cız-bız", "Əriş-

kən ulu öndərimiz Heydər Əliyev onu səmimi salamlayaraq demişdi: "İran xalqı dünya mədəniyyətinə, dünya sivilizasiyasına böyük töhbələr verib. Bizim adət-ənənələrimiz eynidir. Allah -Təala bizi həmişə bir olmağa dəvət edib, biz də bir olmuşuq. Çoxəsrlik tariximizdə biz bu əsrlərin çox hissəsini bir yerdə olmuşuq. Müəyyən səbəblərdən, məsələn 19-cu əsrin əvvəllərində biz İrandan ayrılımışıq. İran da Azərbaycandan ayrılıb. Bu ayrılıq dövründə də bir-birimizdən ayrılmamış, bir yerdə olmuşuq."

Folklor institutu xalqın uzun əsrlərə dayanan zəngin irsinin toplanıb yayılması, təbliğ olunması istiqamətində çox işlər görüb və görməkdə davam edir. Amma bu istiqamətdə mətbuatın, xüsusilə elektron KİV-in üzərinə də böyük məsuliyyət düşür. İnstitut əməkdaşları sözügedən materialların əldə olunmasında İran mətbuatında dərc olunan yazılardan da yetərinə yararlanırlar. Güney Azərbaycanın folklor nümunələrinin tanıtılmasında və təbliğində İranın yazılı mətbuatı, saytları əvəzsiz xidmətlər göstərir. Çox istərdik ki, Azərbaycan mətbuatı da bu istiqamətdə öz səylərini artırınsın və bu məsələdə iranlı həmkarlarından nümunə götürərək bu vacib və mühüm prosesə öz töhvələrini versinlər.

Mirzəğa Məmmədov
Azərbaycan
Jurnalistlər Birliyinin üzvü

